

Poštovani članovi, suradnici i prijatelji Društva prijatelja glagoljice!

Ovim brojem ulazimo u treću godinu izlaženja *Novosti*. S veseljem zaključujemo da ih čitatelji rado primaju i u njima nalaze zanimljive informacije. Zahvaljujemo svima koji su nam svojim priložima i idejama pomogli stvarati dosadašnje brojeve. Do sada nismo primili niti jednu ozbiljniju kritiku, a svaki broj prati niz pozitivnih komentara. Trudit ćemo se i dalje, a vi nam, dragi primatelji, pomozite da doznamo još više zanimljivosti iz glagoljaškog svijeta i podijelimo ih s ostalima.

Osvrt na minule događaje

U subotu, 9. rujna, vokalna skupina *Hrvatske ružice* iz Ženske opće gimnazije Družbe sestara milosrdnica koju vodi predsjednica DPG-a, profesorica Kristina Repar, nastupila je na 46. međunarodnom simpoziju BETH-a – Međunarodnog udruženja teoloških knjižnica, koji se od 9.–13. rujna održavao u prostorijama Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta na Kaptolu. Jedan od glavnih suorganizatora simpozija bio je Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. *Ružice* su otvorile simpozij pjesmama *Zaspalo je siročće* (narodna klapska pjesma) i *Što na nebu sja visoko* (arija iz opere *Ero s onoga svijeta* Jakova Gotovca). BETH je ekumensko udruženje europskih teoloških i crkvenih knjižničarskih društava, djeluje od 1961. godine, a cilj mu je poticati razvoj i suradnju ovih starih i značajnih knjižnica te čuvati njihovu kulturnu baštinu. Svake godine BETH organizira skup u nekoj od europskih zemalja, a tema ovogodišnjega skupa u Zagrebu bila je *Digitalizacija u europskim teološkim knjižnicama*.

U utorak 12. rujna dramski umjetnik Stjepan Bahert i jedan od osnivača Društva, prof. Darko Žubričić, održali su predavanje u zagrebačkoj Knjižnici za slijepce i slabovidne osobe u Šenoainoj ulici 34 pod nazivom *Hrvatska glagoljaška baština u kontekstu europske kulture*. Tom je prigodom naša članica, gđa. Verica Kovač, priredila malu i vrlo lijepu izložbu keramičkih glagoljičkih slova. Slijepce i slabovidne osobe imale su prigodu upoznati hrvatsku glagoljicu opipom, a gđa. Kovač je knjižnici darovala keramičku ploču s tablicom glagoljice po Jurju Slovincu. Predavanje je spomenutoj knjižnici predložio gospodin Sead Muhamedagić, profesionalni književni prevoditelj za njemački jezik (gospodin je i sam slijepa osoba), kojemu na tome najljepše zahvaljujemo.

Ciklus od deset mjesečnih tribina iz projekta *Hrvatska glagoljaška baština* u ovoj akademskoj godini započeo je dana 13. rujna predavanjem prof. dr. sc. Slavka Kovačića, umirovljenog profesora Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Tema predavanja bila je *Glagoljanje i glagoljaši u Splitu i splitskoj nadbiskupiji do početka 18. stoljeća*. Važno je naglasiti kako se glagoljica održala na tom području kroz osam stoljeća, unatoč zabranama glagoljanja i ređenja novih svećenika glagoljaša. Glagoljalo se i u splitskoj katedrali tijekom 17. stoljeća. Doznali smo nešto više o splitskom nadbiskupu Stjepanu Cosmiju i njegovoj naklonosti prema glagoljanju, glagoljašima te hrvatskom i staroslavenskom jeziku u crkvama. I za kraj, imali smo priliku vidjeti glagoljski rukopis sačuvan u Biblioteci Centralnoga bogoslovnoga sjemeništa u Splitu koji je u znanstvenoj literaturi sve donedavno bio potpuno nepoznat.

8. Sabor malih glagoljaša održan je od 13. do 17. rujna u Sv. Filip i Jakovu, Turnju, Biogradu, Zadru i Bibinjama u organizaciji Male škole glagoljice OŠ Sv. Filip i Jakov, TZ Općine Sv. Filip i Jakov i Udruge glagoljaša Zadar. Sudionici – učenici iz čak 20 osnovnih škola iz cijele Hrvatske (od domaćina OŠ Svetih Filipa i Jakova iz Sv. Filipa i Jakova, zatim osnovnih škola iz Polača, Pridrage, Ražanca, Bibinja, Sukošana, Zadra, Splita, Senja, Josipdola, Kanfanara, Buzeta, Zagreba, Vukovine, sve do Križevaca, Koprivnice i Osijeka), Ženske opće gimnazije Družbe sestara milosrdnica s pravom javnosti iz Zagreba, Hrvatske udruge učeničkog zadrugarstva iz Zagreba i Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore i njihovi učitelji proveli su pet sadržajnih i dinamičnih dana ispunjenih predavanjima, radionicama, prisustvovanjem koncertu, kazališnoj priredbi izložbi i glagoljaškoj svetoj misi, zaokruženih izletom u stari hrvatski kraljevski grad – Biograd na Moru. Predstavljen je i novi broj godišnjaka *Slovo rogovsko* na čemu čestitamo Udruzi glagoljaša Zadar.

Na sljedećoj poveznici možete pogledati i poslušati ulomak s glagoljaške Mise koju je u subotu, 16. rujna na Rogovu, u crkvi Sv. Roka predvodio fra Izak Šprajla: https://www.youtube.com/watch?v=36_tZuBMxml&feature=em-upload_owner

U srijedu 20. rujna u Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti otvorena je izložba pod nazivom *Gutenberg i slavenski svijet* koju su uz HAZU organizirali i Nacionalna zajednica Bugara u Hrvatskoj, Centar za slavensko-bizantska istraživanja Prof. Ivan Dujčev iz Sofije te Staroslavenski institut iz Zagreba. Izložbom se obilježava 560. obljetnica prvotiska, Gutenbergove *Biblije*, tiskane 1453.–1456. u Mainzu, kao i 520 godina od izdavanja prve knjige na ćirilici na Balkanu, *Oktoiha* tiskanog u Cetinju 1494. godine.

Gotovo trećina izložbe posvećena je počecima hrvatskog knjigotiskarstva te su uz ilustrirane panoe izložene i neke od najstarijih hrvatskih tiskanih knjiga iz fundusa Knjižnice HAZU, među kojima i prva hrvatska tiskana knjiga, glagoljski *Misal po zakonu rimskoga dvora* iz 1483. godine. Izloženo je i faksimilno izdanje Gutenbergove *Biblije* koje je 2015. godine Hrvatskoj akademiji darovao hrvatski iseljenik iz Kanade, g. Mihajlo Starčević. Izložbu je otvorio predsjednik HAZU, akademik Zvonko Kusić, koji je tiskarstvo nazvao jednim od najvećih izuma u povijesti civilizacije te je istaknuo važnost hrvatskih knjiga tiskanih na glagoljici, latinici i ćirilici za hrvatski nacionalni identitet i kulturu. Suautorica hrvatskog dijela izložbe, akademikinja Anica Nazor, istaknula je da su Hrvati stvorili čak 150 inkunabula (knjiga tiskanih do kraja 15. stoljeća), kao pisci, prevoditelji, priređivači, nakladnici ili tiskari. Akademik Josip Bratulić, također suautor hrvatskog dijela izložbe, kazao je da je izum tiska čvrsta točka u našoj civilizaciji, istaknuvši pritom trojezičnu i tropismenu kulturu hrvatskoga jezika. Zasebno se moglo razgledati izvorne hrvatske glagoljske knjige tiskane u 15. i 16. stoljeću kao i niz novijih pretisaka.

Dani europske baštine manifestacija su koju već dvadesetak godina provodi Vijeće Europe u suradnji s Europskom unijom. Obilježavanjem ovih *Dana* širi se znanje i podiže svijest o vlastitom kulturnom naslijeđu, ali i o vrijednostima drugih kultura na europskom kontinentu.

Središnja izložba u sklopu navedene manifestacije pod nazivom *Pustinja Blaca – kulturni krajolik* otvorena je 20. rujna u Gliptoteci HAZU u Medvedgradskoj ul. 2 u Zagrebu. Poljički svećenički glagoljaši su u 16. stoljeću, bježeći pred Turcima, naselili špilju u kanjonu Blaca na južnoj strani otoka Brača i osnovali pustinjački samostan. Svećenički eremitorij nazvan *Pustinja Blaca* dobio je u 19. stoljeću svoj današnji izgled koji spaja tradicionalne odlike poljičkih i bračkih zaseoka i udobnost srednjoeuropskog građanskog stanovanja. Tijekom četiriju stoljeća postojanja svećeničke zajednice temeljene na *Pravilniku upravljanja*, *Pustinja Blaca* bila je model uređene zajednice i uravnoteženog gospodarenja prirodnim okolišem. Blatačka knjižnica sadrži oko 11.000 knjiga, i to različita izdanja liturgijskih knjiga na hrvatskom i latinskom jeziku od 16. do 19. stoljeća, izdanja rimskih klasika i astronomske priručnike te svjedoči o duhovnoj i kulturnoj razini ove zajednice. U prostorijama samostana nalaze se teleskop i koncertni klavir. Tijekom posljednjih četrdeset godina izvršeni su opsežni konzervatorsko-restauratorski radovi, a od 2007. godine provode se aktivnosti integralne zaštite u sklopu šire definiranog programa Eko-muzeja *Pustinja Blaca*. Izložba će biti otvorena do 20. listopada ove godine.

U sklopu *Dana europske baštine*, dana 22. rujna, u samostanu franjevac trećoredaca glagoljaša na Glavotoku, krajnjoj zapadnoj točki otoka Krka, održana je prezentacija istraživačkih i zaštitnih radova na crkvi i dijelu glavotočkog samostana. Samostan je osnovan u 15. stoljeću na frankopanskom posjedu, a vizija fratara, baštinika ovog jedinstvenog kompleksa, podrazumijeva održavanje tradicionalnih djelatnosti, očuvanje krajolika te kvalitetnu prezentaciju samostana i njegovog vrijednog inventara.

Sedmi Zadarski filološki dani održani su u Zadru i Biogradu 22. i 23. rujna. Na ovom međunarodnom skupu sudjelovalo je 80-ak različitih izlagača, podijeljenih u ove sekcije: *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*, *Jezik i književnost zadarskoga područja (s posebnim naglaskom na 18. st.)*, *Fantastika i mistika u slavenskim književnostima* i *Suvremene lingvističke teorije i slavistika*. Tema predavanja bila je i glagoljica – Samanta Milotić Bančić, prof., održala je predavanje na temu *Glagoljski oblici u tekstu „Čtenie svete Marie o mukah“ u Grškovićevu zborniku iz XVI. stoljeća*, Nikolina Čakarun, prof., i prof. dr. sc. Ivica Vigato prezentirali su temu *Jezične i kulturološke osobitosti veloiških glagoljskih oporuka*, a Ivana Petešić Šušak, prof., na temu *Ars praedicandi* u glagoljskoj zbirci propovijedi *Govorenje od posluha*. Profesorica Kristina Repar održala je predavanje na temu „Narod bez narodnosti je tijelo bez kosti“ – *175-ta obljetnica Matice ilirske (hrvatske) i 170-ta obljetnica proglašenja hrvatskoga jezika službenim*. Plenarno izlaganje održao je prof. dr. sc. Ivo Pranjković o *Deklaraciji o nazivu i položaju hrvatskoga književnoga jezika*.

U utorak, 26. rujna u velikoj dvorani Matice hrvatske održano je predstavljanje multimedijalnog izdanja *Podstrana – glagoljaško pučko crkveno pjevanje u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji*. Radi se o monografiji s dva CD-a i dva DVD-a. Na predstavljanju su nastupili pučki crkveni pjevači i klapa *Praska* iz Podstrane. Voditelj programa bio je dr. sc. Dragan Nimac, predsjednik Hrvatske kulturne udruge *Pjevana baština* i urednik multimedija *Podstrana*.

Već smo izvijestili da je Društvo prijatelja glagoljice početkom lipnja sudjelovalo na *Prvoj međunarodnoj lingvističkoj konferenciji o međuslavenskom jeziku* te na *Danima slavenske kulture* u Češkoj (Staré Město i Uherské Hradiště). O tome je objavljen opširan članak i u rujanskom broju časopisa *Susreti* koji izdaje Hrvatsko-češko društvo iz Zagreba.

Također, donosimo poveznicu na kojoj se nalazi časopis „Slovanska unie“ u kojem su objavljeni članci s navedene konferencije: <http://slovane.org/su/data/2017-1.pdf>

Misa za svećenika glagoljaša Jurja Slovinca održat će se u nedjelju 1. listopada u 18 sati u Zagrebačkoj katedrali. Misno slavlje će, kao i svake godine, uzveličati Mješoviti pjevački zbor *Baščina*. Društvo je potaknulo održavanje ovih misa prije osam godina. Datum nije odabran slučajno: Juraj Slovinac je u svojoj oporuci izrazio želju da se sveta Misa zadušnica za njega održava dan nakon blagdana sv. Jeronima – 1. listopada. Juraj Slovinac živio je na razmeđu 14 i 15. stoljeća. Bio je svećenik-glagoljaš, asketsko-teološki pisac i profesor na pariškom sveučilištu Sorbona. Autor je prve hrvatske glagoljičke rukopisne početnice koju je ispisao radi poučavanja francuskih studenata hrvatskoj glagoljici.

Najave budućih događanja Mješoviti pjevački zbor *Baščina* pjevat će na glagoljaškoj misi dana 8. listopada u 18 sati u crkvi sv. Franje Ksaverskoga u Jandrićevoj 21 u Zagrebu. Pjevanjem na glagoljaškim misama i različitim koncertima, zbor *Baščina* pruža nam priliku čuti kako *zvuči* glagoljica. *Baščina* s radošću u svoje redove poziva nove članove i očekuje sve koji žele *pjevati glagoljicu*.

Druga mjesečna tribina iz projekta *Hrvatska glagoljaška baština* u ovoj akademskoj godini održat će se u srijedu, 11. listopada s početkom u 19 sati u Maloj dvorani Matice hrvatske, Strossmayerov trg 4 u Zagrebu. Predavanje će održati doc. dr. sc. Elvis Orbanić, ravnatelj Državnog arhiva u Pazinu, prof. dr. sc. Ivan Jurković sa Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i akademik Josip Bratulić, a tema je *Glagoljski rukopisi u izdanju Državnog arhiva u Pazinu*.

Nastavlja se uspješna suradnja Društva i Sveučilišta za treću životnu dob koje djeluje u sklopu zagrebačkog Pučkog otvorenog učilišta. Planiran je ciklus od 16 predavanja na temu *Glagoljaška baština i hrvatski identitet*, a u tijeku su prijave za zimski semestar. Predavanja će održati profesorice Biseka Draganić i Kristina Repar. Nastavak je to prošlogodišnjeg hit-programa *Glagoljica i glagoljaštvo*, a u novom ciklusu moći će se poslušati teme poput *Glagoljaši i hrvatski jezik*, *Glagoljaši promicatelji hrvatske kulturne baštine* ili *Pravna uređenost glagoljaških sredina*. Nadamo se da će ova najava zainteresirati i čitatelje *Novosti*.

Glagoljica gdje je (ne) očekujemo Glagoljašku *ljetnu patrolu* spontano su odradili naši čitatelji. Iz Motovuna nam stiže fotografija reklame za gostionicu *Pod napun* **ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ** u kojoj se pripremaju autohtona istarska jela, a u blizini je i zanimljiva *Etnobutiga Ča* s odgovarajućim suvenirima.

Drugi prilog dolazi iz Dubrovnika gdje je u jednoj suvenirnici na Stradunu kupljen lijepi magnetič s riječi *Hrvatska* ispisanom glagoljicom. Preostala su samo dva takva magnetiča pa želimo vjerovati da su ostale kupili posjetitelji sa svih strana svijeta i tako se barem malo dotakli našeg starog pisma.

S početkom nove školske godine valjalo se prisjetiti naučenog gradiva, a nema ljepšega nego periodni sustav elemenata ponoviti na glagoljici iz ovakve tablice. Napravila ju je gđa. Konstantina Božak, profesorica biologije i kemije u zagrebačkoj Školi za primalje, inače zaljubljenica u glagoljicu. Ove godine Škola je proslavila 140 godina postojanja na čemu iskreno čestitamo i želimo uspješan nastavak rada na planu, kako se nekada govorilo, *kratkega navuka od mestrije pupkorezne*.

Do idućega broja, srdačno Vas pozdravlja Uredništvo *Novosti*, želeći Vam mir i dobro.

IMPRESSUM

ᠮᠢᠷᠨᠠ ᠯᠢᠮᠠᠨᠠᠨ
Mirna Lipovac, urednica

ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ
Kristina Repar, lektorica

ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ
Edo Kadić, grafički urednik

ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ

DRUŠTVO PRIJATELJA GLAGOLJICE |
E-adresa: drustvoprijateljglagoljice@gmail.com

ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ ᠠᠨᠠᠮᠠᠨ
Web adresa: www.croatianhistory.net/glagoljica/dpg.html